

UDC 349

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.15>

Aneta Tylman

Dr, Katedra Samorządu Terytorialnego
Wydział Ekonomiczno – Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki

Marcin Podgórski

Mgr, Katedra Samorządu Terytorialnego
Wydział Ekonomiczno – Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki

**ROLA I ZNACZENIE PLATFORMY EUROPEJSKIEGO KOMITETU REGIONÓW
„REGIONY IMIASTA WSPÓLNIE NA RZECZ ODBUDOWY”
JAKO INSTRUMENT WSPARCIA LOKALNYCH EKOSYSTEMÓW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI –
NOWE INSTRUMENTY WYKONYWANIA WŁADZY LOKALNEJ**

**РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ПЛАТФОРМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОМІТЕТУ РЕГІОНІВ «РЕГІОНИ
ТА МІСТА РАЗОМ ДЛЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ»
ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПІДТРИМКИ ЕКОСИСТЕМ МІСЦЕВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА –
НОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЗДІЙСНЕННЯ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ**

W pierwszej połowie 2020 r. wybuch pandemii Covid-19 poddał próbie odporności systemy opieki zdrowotnej, społecznej, edukacji i instytucje kultury. Agresja Rosji na Ukrainę w pierwszej połowie 2022r spotęgowała szok ekonomiczny, który doprowadza do zmian w wielu sferach biznesu i łańcuchach wartości. Społeczeństwo doświadcza trudności w funkcjonowaniu. Przedsiębiorstwa zatrzymują działalność wymuszając przyspieszone zmiany strukturalne.

Niniejszy artykuł przedstawia rolę i znaczenie jakie dla potrzeb wsparcia lokalnych ekosystemów przedsiębiorczości od momentu wybuchu pandemii Covid 19 odegrała platforma wymiany wiedzy utworzona przez samorządy terytorialne państw członkowskich Unii Europejskiej, w ramach Europejskiego Komitetu Regionów. Prezentowana jest rola platformy w okresie kryzysu, ale również ewolucja tego narzędzia w okresie post pandemicznym.

Zaprezentowane ramy teoretyczne, w jakich zakorzenione są ekosystemy przedsiębiorczości, prezentuje środowisko utracenia istniejących, lub też tworzenie nowych sieci współpracy, w których z powodzeniem mogą uczestniczyć podmioty ukraińskie. Istnienie tego typu platform sprzyja wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych poprzez bardziej efektywną realizację idei wielopoziomowego sprawowania rządów. Znaczenie nabiera kształtowanie tzw. poziomów rozmytych w zarządzaniu wielopoziomowym, realizację prawnych regulacji dotyczących zasad pomocniczości i proporcjonalności oraz procesu decentralizacji kompetencji.

Słowa kluczowe: rozwój lokalny i regionalny, ekosystemy przedsiębiorczości, Unia Europejska, Europejski Komitet Regionów, COVID-19.

У першій половині 2020 року спалах пандемії Covid-19 поставив заклади охорони здоров'я, соціального забезпечення, освіти та культури на випробування на стійкість. Агресія Росії проти України в першій половині 2022 року посилює економічний шок, який призводить до змін у багатьох сферах бізнесу та ланцюжках створення вартості. Суспільство відчуває труднощі у функціонуванні. Підприємства припиняють роботу, що викликає прискорені структурні зміни.

У цій статті представлено роль і важливість платформи обміну знаннями, створеної місцевими органами влади держав-членів Європейського Союзу під керівництвом Європейського комітету регіонів після спалаху пандемії Covid-19. Представлено роль платформи під час кризи, а також еволюцію цього інструменту в період після пандемії.

Представлена теоретична основа, в якій закорінені екосистеми підприємництва, представляє собою середовище для зміцнення існуючих або створення нових мереж співпраці, в яких українські суб'єкти можуть успішно брати участь. Наявність таких платформ сприяє посиленню ролі органів місцевого самоврядування через більш ефективну реалізацію ідеї багаторівневого управління. Формуються так звані нечіткі рівні у багаторівневому управлінні, імплементація правових норм щодо принципів субсидіарності та пропорційності та процес децентралізації повноважень.

Ключові слова: місцевий та регіональний розвиток, підприємницькі екосистеми, Європейський Союз, Європейський комітет регіонів, COVID-19.

Wprowadzenie

Niniejszy artykuł koncentruje się wokół roli jaką dla potrzeb wsparcia lokalnych ekosystemów przedsiębiorczości odegrała platforma wymiany wiedzy i dobrych praktyk „COVID PLATFORM Regions and cities together for the recovery”¹. W artykule wskazuje się na współpracę nawiązaną pomiędzy samorządami państw członkowskich Unii Europejskiej różnych szczebli, nie za pośrednictwem już istniejących, tradycyjnych i sformalizowanych sieci współpracy, a za pośrednictwem utworzonej przez Europejski Komitet Regionów interaktywnej witryny internetowej. Analizie poddano inicjatywy lokalnych i regionalnych władz samorządowych w okresie od lutego 2020 do maja 2022 r. w zakresie tematyki i zasięgu terytorialnego. Wyniki przeanalizowano w odniesieniu do teoretycznych domen w których funkcjonują lokalne ekosystemy przedsiębiorczości. Funkcjonowanie platformy zorganizowanej przez organ doradczy regionalnej międzynarodowej organizacji rządowej było jednocześnie jedynym znanym przykładem kompleksowego podejścia do wzajemnego wsparcia przedstawicieli samorządów terytorialnych.

Autorzy niniejszego opracowanie poszukiwali odpowiedzi na pytanie, czy funkcjonowanie platform może w przyszłości wpłynąć na sposób wspierania i funkcjonowania lokalnych ekosystemów przedsiębiorczości. Przez tak postawione pytanie autorzy mieli ambicję zapoczątkować szerszą dyskusję w tym przedmiocie. Autorzy założyli jednocześnie, że funkcjonowanie takich instrumentów, nie tylko w okresach kryzysów, sprzyja wzmocnieniu roli samorządów dzięki bardziej efektywnej realizacji idei wielopoziomowego sprawowania władzy oraz współpracy międzynarodowej. Dzięki realizacji w Unii Europejskiej traktatowych zasad pomocniczości i proporcjonalności oraz poprzez wzmocnienie decentralizacji kompetencji z wykorzystaniem m.in. poziomów rozmytych kształtowana jest zwinność i odporność ekosystemów przedsiębiorczości wykraczająca.

Opublikowane na platformie działania, podejmowane w celu minimalizowania negatywnego wpływu pandemii wirusa COVID-19 na sytuację społeczno – gospodarczą, zakodowane zostały w domeny ekosystemów przedsiębiorczości (Isenberg, 2010, 2011). Wielowątkowość tematyki prezentowanej przez podmioty wskazuje na różnorodność kompetencji jednostek samorządu terytorialnego w Europie i dążeniu do wzmocnienia współzależności pomiędzy nimi w wyniku czego wzmocniane jest zarządzanie (governance) (Mayntz, 2001). Są one ponadto spójne dyskursem naukowym, który posługuje się koncepcją ekosystemów jako metaforą do określenia zachowania aktorów w ramach modelu potrójnej helisy (Leydesdorff and Etkowitz, 1998; Starnawska, 2018). Obraz

sieciowego trybu aranżowania aktywności biznesowej i nadzoru gospodarczego (Tomski, 2018) wynika z kierunków rozwoju gospodarczego w Nowej Strategii Przemysłowej (Komisja Europejska, 2020).

Rezultaty:

Prowadzona w okresie pandemii tj. w okresie od lutego 2020 do maja 2022 r. analiza funkcjonowania „COVID PLATFORM Regions and cities together for the recovery” wykazała zaangażowanie samorządów lokalnych i regionalnych w dzieleniu się wiedzą. Obserwowana w pierwszym roku aktywność uczestników polegała na publikacji informacji z podejmowanych działań, na rzecz ograniczenia negatywnych skutków wywołanych pandemią wirusa COVID-19, jako dobrych praktyk. Skuteczność, przydatność i pozytywna ocena platformy umożliwiła dodanie, przez podmiot zarządzający, kolejnych materiałów² w drugim roku funkcjonowania. Na witrynie występuje duża różnorodność publikowanych tematów, co wynika z odmiennych priorytetów i tempa rozwoju pandemii. Niemniej jednak zbieżne zakresy kompetencji europejskich jednostek samorządu terytorialnego dały impuls, w ocenie autorów, do aktywnego publikowania informacji z jednej strony, a z drugiej do poszukiwania najlepszych praktyk do zastosowania na własnym terytorium.

1. Rola i znaczenie sieci współpracy Europejskiego Komitetu Regionów

Rola samorządu lokalnego i regionalnego w rozwoju określonego terytorium jest uzależniona od przyjętego krajowego modelu samorządności (Sługocki, 2001; Swianiewicz, 2002; Szreniawski, 2009; Feret, 2013; Rajca, 2022). Można ją doprecyzować biorąc pod uwagę różnorodność celów, którym ma służyć rozwój lokalny i regionalny (Sługocki, 2018). Samorząd odgrywa ponadto kluczową rolę, ponieważ podejmuje działania w wielu kategoriach życia społeczno-gospodarczego (Stańczyk-Hugiet, 2015). Z punktu widzenia rozwoju i funkcjonowania Unii Europejskiej, władza samorządowa, realizując zarządzenia krajów członkowskich, bądź też działając z inicjatywy własnej, zajmuje istotne miejsce węzłowe (Mielcarek, 2016). Zróżnicowany zakres celów i procesów zachodzących w samorządach, zwłaszcza w czasie kryzysów, wymaga wykreowania systematycznego oraz zharmonizowanego działania. Dopiero takie działanie pozwala wytyczyć dalsze kierunki rozwoju społeczności lokalnych i może zapewnić skuteczność. Działanie takie zapewnia powołany w 1992 r. na mocy traktatu z Maastricht Europejski Komitet Regionów. Jest to organ konsultacyjny, który powstał w okresie rozwoju idei Europy Regionów. Został on utworzony jako uzupełnienie głosu władz samorządowych w unijnych procesach legislacyjnych względem istniejącego od 1957 r. Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego. W tym ostatnim zrzeszone są z kolei organizacje pracodawców i pracowników.

² tj. opinie, materiały multimedialne czy rezolucje

¹ <https://cor.europa.eu/pl/engage/Pages/COVID19-exchangeplatform.aspx>

Podstawową formą działania Europejskiego Komitetu Regionów jest przygotowanie opinii i rezolucji i poprzez to uczestniczenie w procesie legislacyjnym Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej, które mają wpływ na sytuację regionów i społeczności lokalnych, bądź też pociągają za sobą istotne skutki na szczeblu regionalnym lub lokalnym (Kuligowski, 2012). Europejski Komitet Regionów prowadzi również działania wspierające ideę samorządności i popularyzujące ideę wielopoziomowego zarządzania oraz decentralizacji kompetencji. Podstawowe znaczenie w pracach Europejskiego Komitetu Regionów mają wyrażone w traktatach zasady pomocniczości i proporcjonalności.

Jak wskazuje J. Hausner współczesna administracja publiczna powinna bardziej rządzić za pośrednictwem sieci (Hausner, 2019) niż poprzez prawo. Temu stanowisku odpowiadają prace podejmowane przez Europejski Komitet Regionów. W deklaracji misji przedstawionej w Brukseli w dn. 21 kwietnia 2009 r., wskazuje się mianowicie: “Tworzymy platformy i sieci, organizujemy fora w celu ułatwienia współpracy i wymiany doświadczeń między regionami, miastami i gminami, a także rozwijamy partnerstwo z ich organizacjami przedstawicielskimi” (Komitet, 2009). Do najważniejszych sieci utworzonych w ramach Europejskiego Komitetu Regionów zaliczyć można: Platformę monitorowania strategii „Europa 2020”, Sieć monitorującą stosowanie zasady pomocniczości, Europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej, Europejski portal współpracy zdecentralizowanej na rzecz rozwoju, Porozumienie burmistrzów, Sieć regionalnych centrów ds. oceny wdrożenia – polityki UE (RegHub) – projekt pilotażowy, Miasta i regiony na rzecz integracji.

Członkowie Europejskiego Komitetu Regionów, w tym 21 z Polski, podobnie jak krajowe zrzeszenia branżowe tj. Związek Województw, czy Unia Metropolii mają, dzięki uczestnictwu w pracach Komitetu, możliwość prowadzenia międzynarodowej aktywności. Członkowie Europejskiego Komitetu regionów dążą również do stałej obecności w Brukseli poprzez prowadzenie samodzielnego przedstawicielstwa lub też stowarzyszanie się w ramach funkcjonujących na terenie Brukseli organizacji pozarządowych, parasolowych, bądź branżowych. W ten sposób uczestniczą oni w pracach sieci tematycznych. Dzięki temu możliwe jest konfrontowanie i kształtowanie stanowisk w różnych obszarach. Jak podkreśla

J. Ruskowski w wyniku takich działań dochodzi do kształtowania się nowych poziomów tzw. rozmytych w zarządzaniu wielopoziomym, tj. z pominięciem państw członkowskich (Ruskowski, 2010). Zaletą prowadzenia takiej formy reprezentacji *versus* np. współpraca z członkiem Parlamentu Europejskiego, czy wykorzystanie komercyjnych lobbystów jest poszarpanie wiedzy bezpośrednio wśród podmiotów

zaangażowanych w proces decyzyjny (władz lokalnych). Zebrane informacje przynoszą korzyści w postaci tworzenia i ulepszania bazy pojęciowej, lepszego zrozumienia zwartych kompromisów, czy dopasowania lokalnych narzędzi. Wzmacniany jest również w ten sposób w sposób bardziej bezpośredni kapitał terytorialny i wspierane lokalne ekosystemy przedsiębiorczości.

Podkreślić należy, że kryzys ekonomiczny pokazał, że systematyczne i zharmonizowane działanie za pośrednictwem zarówno już istniejących, zorganizowanych sieci Europejskiego Komitetu Regionów, jak również zaangażowanie poszczególnych członków Komitetu w sieci tematyczne, czy branżowe, nie jest wystarczające. Powstała potrzeba stworzenia narzędzia szybszego i bardziej kreatywnego reagowania pomiędzy krajami członkowskimi jak i stowarzyszonymi. Tak powstała interaktywna platforma, której funkcjonowanie pokazało, że możliwe jest dążenie do skuteczniejszego realizowanie idei wielopoziomowego sprawowania rządów, bardziej efektywnej realizacji zasady pomocniczości, czy decentralizacji kompetencji.

2. Ekosystemy przedsiębiorczości a rola samorządów lokalnych

Jak wskazuje w szczególności E. Markowska-Bzducha możliwe jest wyodrębnienie następujących obszarów rozwoju lokalnego lub regionalnego: mieszkańcy, ekosystem przedsiębiorczości, infrastruktura, gospodarka, przestrzeń i terytorium (Markowska-Bzducha, 2010). Koncepcja ekosystemów przedsiębiorczości rozwijana jest zarówno przez polskich (Mielcarek, 2016; Sońta-Drażkowska, 2017; Starnawska, 2018; Tomski, 2018), jak i zagranicznych autorów (Stam, 2015; O’Connor et al., 2018).

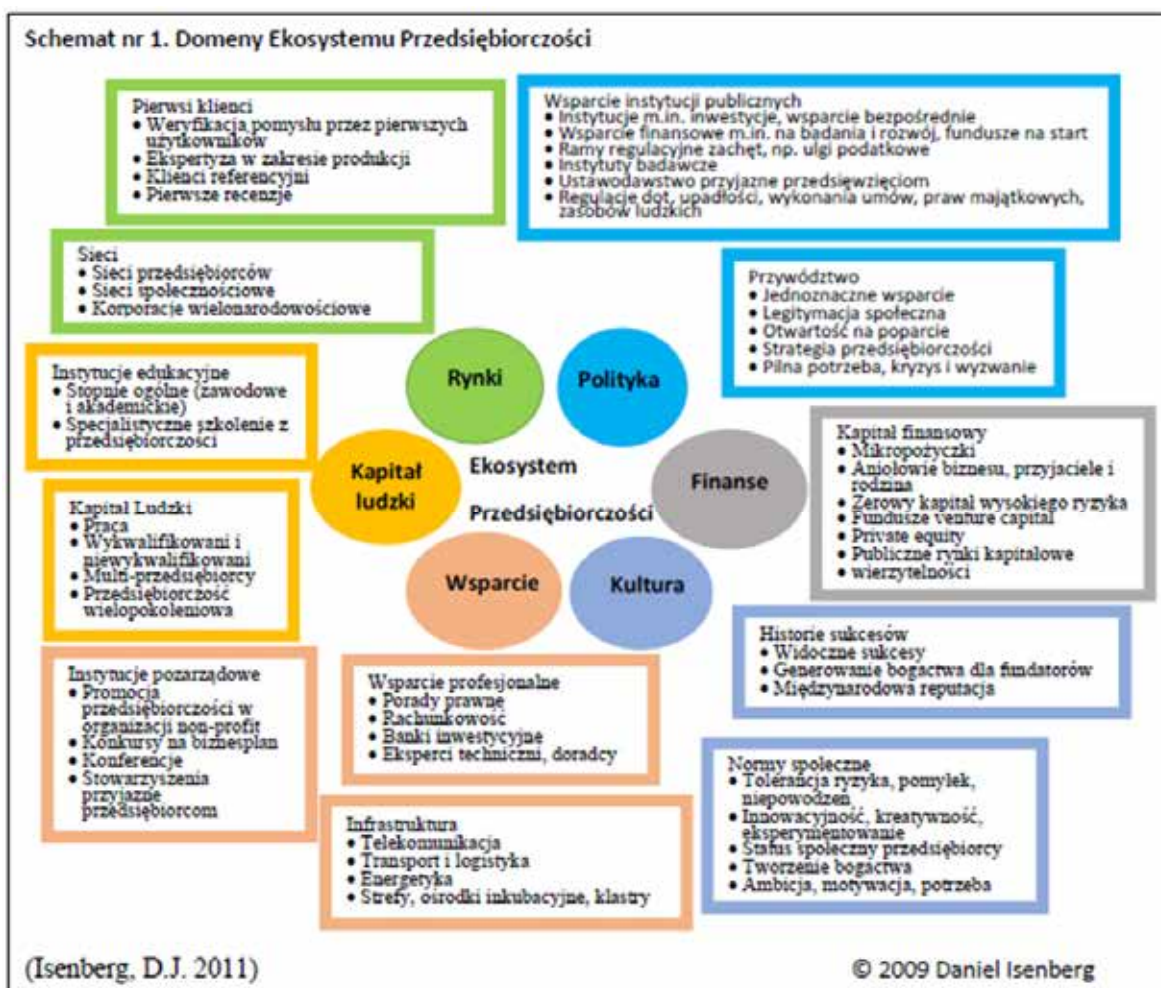
Wiele przedsiębiorstw, w szczególności małych i średnich nie posiada wystarczających środków finansowych do przetrwania kryzysów (Shankar, 2020). Przedsiębiorcy działający w określonym otoczeniu społecznym, kulturowym i politycznym dzięki zbudowanym relacjom osiągają większą odporność (Rashid and Ratten, 2021). Jedną z metod opisaną i wyjaśnienia tych relacji jest koncepcja ekosystemów przedsiębiorczości. D. Isenberg określa cechy występujące na określonym terytorium jako domeny zaliczając do nich: politykę, finanse, kulturę, wsparcie, kapitał ludzki i rynki (schemat nr. 1). W ten sposób możliwe jest, zdaniem autora, uchwycenie obszarów, w których podmioty gospodarujące na określonym terytorium działają w celu osiągnięcia wzrostu i rozwoju (Isenberg, 2011). Domeny mają jednocześnie unikalny, właściwy dla danego terytorium charakter, związany między innymi z niemierzalnością i różnorodnością powiązań zachodzących pomiędzy uczestnikami. Ekosystemy przedsiębiorczości są tym bardziej efektywne, im wyższy poziom dojrzałości osiągną same domeny. Nie bez znaczenia pozostaje również zmienność warunków w jakich funkcjonują podmioty

gospodarcze, w tym umiejętność rozpoznania i adaptacji do zachodzących zmian (Buła and Schroder, 2020).

Jednocześnie zmienność i wzajemnie oddziaływanie na siebie poszczególnych obszarów generuje innowacyjność i umożliwia doskonalenie. Relacje pomiędzy uczestnikami są wzmacniane zaufaniem, co zachęca do podejmowania ryzyka i podnosi efektywność i skuteczność stosowanych rozwiązań. Model potrójnej helisy, zapoczątkowany przez H. Etzkowitza i L. Leydesdorffa przedstawia komplementarną koncepcję relacji między uczestnikami (Etzkowitz and Leydesdorff, 1995). W trakcie zorganizowanych w Amsterdamie warsztatów poświęconych omówieniu modelu *Triple Helix* zaprezentowano koncepcję, która określana jako ekosystem innowacji, odnosi się do działań i wzajemnych powiązań podmiotów. Jako główni uczestnicy tworząc relacje wskazane zostały przedsiębiorstwa, uniwersytety, instytuty badawcze, instytucje finansowe i organy administracji publicznej. Schematy współdziałania zależały jednocześnie od indywidualnych cech występujących na danym terytorium, kształtowane były przez interakcje obserwowane wewnątrz terytorium i w relacjach wykraczającymi na zewnątrz (Sokołowicz, 2013; Przygodzki, 2015; Nowakowska, 2018; Jewtuchowicz, 2022).

Lokalne ekosystemy przedsiębiorczości posiadają swoją tożsamość, a ich dojrzałość oceniana jest zdolnością do funkcjonowania przedsiębiorstw na rynku, ale również od interakcji z innymi podmiotami oraz kondycji całego systemu (Håkansson and Ford, 2002; Lipińska, 2018). Wzrost i rozwój następuje w kolejności: pomysł lub koncepcja biznesowa, moment rozpoczęcia działalności, wdrożenie i rozwój (Bygrave and Zacharakis, 2015). Atrybuty przedsiębiorcze są kształtowane przez cechy osobiste i środowisko, tak jak w przypadku większości ludzkiej działalności. Rozwój przedsiębiorczości wymaga jednocześnie uwzględniania takich czynników jak: przywództwo, normy społeczne, kapitał ludzki i społeczny, środki finansowe (Isenberg, 2010).

Jak wynika z przytoczonej powyżej literatury przedmiotu, ekosystemy przedsiębiorczości są niezwykle złożonymi, autonomicznymi, strukturami, w których centralne miejsce zajmują podmioty gospodarcze. Podatność istniejących ekosystemów na zmieniające się warunki, szczególnie kryzysy z konsekwencjami gospodarczymi, jest zatem znacząca. Tematykę skupienia się na określeniu *kruchości, zamiast przewidywaniu i obliczaniu prawdopodobieństwa przyszłych zdarzeń* proponuje N. Taleb (Taleb, 2020). Wskazując na pojęcia

antykruchości, kruchości i trwałości autor dokonuje charakterystyki różnych systemów.

Podaje on mianowicie przykład scentralizowanego państwa narodowego jako „obiektu” kruchoego oraz zdecentralizowany system miast-państw jako „obiektów” antykruchych. Jednocześnie A. Maritz podkreśla większą trwałość „zwinnych” form terytorialnej współpracy poprzez adaptacyjność do zmieniających się warunków (Maritz et al., 2020). A. Ghezzi i A. Cavallo wskazują z kolei na większą odporność w okresach kryzysów (Ghezzi and Cavallo, 2020). N. Taleb wskazuje również na wykorzystywanie nadarżających się okazji do zmiany i rozwoju w momencie pojawienia się tzw. czarnego łabędzia, którego cechą jest nieprzewidywalność (Taleb, 2014). Słuszność spostrzeżeń autora potwierdzają przykłady takie jak Tajwan i rozwój komputerowej firmy ACER, czy Irlandia i rozwój medycznej firmy Elan Medical (Isenberg, 2011).

Dla funkcjonowania, czy nawet przetrwania ekosystemów przedsiębiorczości, znaczenia nabiera otoczenie współkreowane przez podmioty uczestniczące i wspierające pozycję konkurencyjną przedsiębiorstw. Rolę animatora procesów odgrywają w coraz większym stopniu podmioty administracji publicznej (Mazzucato, 2016), w tym w szczególności administracji samorządowej. Jak wskazuje M. Huczek tworzenie warunków do wymiany wiedzy i stymulowania interesariuszy do współpracy są konieczne (Huczek, 2010). W regionach Unii Europejskiej relacje istniejące w ramach ekosystemów przedsiębiorczości wzmocnione są w szczególności za pośrednictwem polityki spójności. Wzmocniana jest szczególnie rola władz regionalnych i lokalnych, które dzięki dodatkowym środkom mogą skutecznie oddziaływać na rozwój kapitału terytorialnego. Prowadzone przez kraje członkowskie polityki uzupełniane są, zgodnie z traktatowymi zasadami pomocniczości i proporcjonalności. Proces tworzenia polityk obejmuje niezwykle złożony zestaw elementów, które oddziałują na siebie w czasie (Sabatier, 2007). W okresie przed pandemią Covid 19 były to obszary polityki ekonomicznej opartej w ostatnim czasie na inteligentnych specjalizacjach regionalnych i w ich ramach wspierające cele rozwojowe polityki społecznej i gospodarczej (Perdał and Paweł Churski, 2017; Churski, 2018; Churski *et al.*, 2018; Konecka-Szydłowska *et al.*, 2019; Pilarska, 2022). Okres pandemii skierował uwagę władz na przebudowę i przemodelowanie istniejących sposobów działania, również w poszczególnych domenach ekosystemu przedsiębiorczości. Podmioty poszukiwały informacji i wsparcia umożliwiających przetrwanie, to zaś otworzyło drogę kształtowania się ich większej „zwinności” w przyszłości.

3. Platforma Covid jako instrument wsparcia lokalnych ekosystemów przedsiębiorczości w okresie pandemii

Współczesne technologie umożliwiają dzielenie się informacjami na niespotykaną w okresie poprzednich

pandemii skalę. Wymiana informacjami odbywa z wykorzystaniem dostępnych narzędzi internetowych (Fakhrudin, Blanchard and Ragupathy, 2020; Gong et al., 2020). Te z kolei bazują na rozwiązaniach sztucznej inteligencji oraz na dostępie do informacji lokalizacyjnych (Biswas, 2020; Zhang et al., 2021). Miejsca wymiany informacji tworzone są zarówno przez podmioty publiczne, np. w Polsce ProteGO Safe utworzona w celach związanych z działaniami antykoronawirusowymi, jak i prywatne Microsoft Bing Covid, Apollo Coronavirus Risk Scan. Za pośrednictwem mediów społecznościowych możliwa jest publikacja informacji i tworzenie grup wsparcia (Shah, et al., 2021), ale to źródło informacji wymaga weryfikacji co do prawdziwości zamieszczanych treści (Brennen et al., 2020). Stąd Platforma Europejskiego Komitetu Regionów Covid jest unikalna w skali globalnej umożliwiając współpracę, oraz wzajemne wsparcie jednostek władzy samorządowej z zachowaniem wiarygodności publikowanych treści.

W wyniku pojawienia się szoku społeczno-gospodarczego wywołanego pandemią Covid-19 i będącego konsekwencją wprowadzonych obostrzeń w sposobie funkcjonowania obywateli, podmiotów gospodarczych, a także społecznych wzrosło znaczenie jednostek samorządu terytorialnego. Podmioty administracji publicznej, w tym samorządowej, włączyły się od początku pandemii w działania ograniczające negatywne skutki przerwanych łańcuchów dostaw, zakłóconych form edukacji, czy realizacji polityki zdrowotnej. W ciągu kilku tygodni z inicjatywy samorządów utworzona została, w ramach działań Europejskiego Komitetu Regionów Platforma Covid. Celem jest wsparcie interesariuszy w minimalizowaniu skutków społeczno – gospodarczych poprzez dzielenie się informacjami na temat potrzeb i możliwych rozwiązań stosowanych przez samorządy w różnych państwach członkowskich.

W okresie od lutego 2020 do maja 2022 r. na platformie zamieszczono 294 inicjatywy, spośród których analizie poddano 268.

W zakresie każdej z inicjatywy pod uwagę wzięto podmiot publikujący, region, kraj oraz rodzaj podejmowanych działań w domenach lokalnych ekosystemów przedsiębiorczości.

Analizie poddano inicjatywy, które podmioty publikujące uznały za ważne i za pośrednictwem administratorów zdecydowały się upublicznić. Informacje poddane zostały weryfikacji zatem prezentowane są te działania podejmowane podczas pandemii, które stanowią wiarygodne źródło informacji. Dodatkowo w okresie objętym badaniem Europejski Komitet Regionów uchwalił 149 rezolucje i opinie na 11 sesjach plenarnych, spośród nich aż 115 dotyczyło kwestii pandemii.

Poza krajami Unii Europejskiej informacje o podejmowanych inicjatywach zamieszczane były

również przedstawiciele władz lokalnych Białorusi, Ukrainy, Mołdawii i Czarnogóry. Najwięcej, bo blisko połowa informacji pochodziła z Francji, Hiszpanii, Niemiec, Polski i Włoch.

W zakresie odnoszącym się do aktywności w poszczególnych domenach lokalnych ekosystemów przedsiębiorczości największa intensywność dotyczyła kwestii polityki zdrowotnej, co jest oczywiście uzasadnione charakterem czynnika wywołującego kryzys w roku 2020 i największymi potrzebami istniejącymi w ekosystemach przedsiębiorczości. Ten zakres tematyczny dotyczył co czwartej publikowanej informacji.

Kolejnymi dominującymi tematami była kultura, pomoc społeczna oraz wsparcie przedsiębiorczości i zatrudnienia. Wymienione domeny miały tę samą intensywność, która wyniosła 14%.

Począwszy od października 2020 do maja 2022 r. nastąpił rozwój platformy o kolejne funkcjonalności wykraczające poza jedynie publikowanie informacji. Poszerzona została ona o opinie i sprawozdania Europejskiego Komitetu Regionów oraz o wydarzenia, aktualne wiadomości i multimedia. Publikacje zostały powiązane z podejmowanymi równoległe przez Komisję Europejską i Parlament Europejski inicjatywami. Wzmocniony został w ten sposób zakres tematyczny i możliwe oddziaływanie zamieszczanych informacji.

Dodatkowo Platforma pozwalała również na uzyskanie informacji zwrotnej, która umożliwiała ocenę skuteczności stosowanych środków zarówno z punktu widzenia lokalnego jak i regionalnego (Komitet Regionów, 2020).

Jak już wyżej wskazano, przeprowadzone badania wskazują na wymianę informacji i dobrych praktyk pomiędzy samorządami różnych szczebli we wszystkich w wszystkich domenach ekosystemu przedsiębiorczości.

1) W samym obszarze przedsiębiorczości zgłaszane inicjatywy dotyczyły w szczególności współpracy samorządów z instytucjami finansowymi, obniżania podatków i opłat lokalnych, znoszenia opłat czynszowych za użytkowanie lokali będących własnością samorządów, promowania bezpiecznych form turystyki, czy tworzenia kompleksowych programów pomocowych dla przedsiębiorców.

2) W obszarze badań i rozwoju, w szczególności wskazywano na wprowadzanie nowych metod leczenia, uruchamianie nowych programów badawczych, czy kontynuację realizacji rozpoczętych projektów badawczych dzięki wykorzystaniu komunikacji online.

3) W zakresie gospodarki cyfrowej prezentowano nowe formy działalności przedsiębiorstw, ucyfrowienie procesów medycznych, działalność cyfrowych bibliotek i wypożyczalni, systemów monitorowania, serwisów językowych, zajęć edukacyjnych, czy kulturalnych.

4) W obszarze edukacji wskazywano między innymi na opracowywanie nowych zasad nauczania z wykorzystaniem platform internetowych, łagodzenie

nierówności i przeciwdziałanie „przepaści cyfrowej” poprzez udostępnianie komputerów uczniom.

5) W zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego prezentowano współpracę pomiędzy mieszkańcami, personelem medycznym a osobami najbardziej potrzebującymi, promowano zbiórki środków finansowych na zakup sprzętu medycznego, czy ochronnego.

6) W obszarze zdrowia wskazywano na inicjatywy wideo i telemedycznej opieki zdrowotnej, w szczególności nad pacjentami przewlekle chorymi oraz inicjatywy w zakresie ochrony zdrowia psychicznego.

7) W zakresie pomocy społecznej podkreślano potrzebę opieki nad osobami starszymi, uruchamiania specjalnych programów skierowanych do mieszkańców powyżej 65 roku życia i ich rodzin, potrzebę specjalnych szkoleń i porad dla opiekunów osób starszych, wykorzystanie wolontariuszy dla dostarczania zakupów osobom starszym lub niepełnosprawnym, podejmowanie inicjatyw w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

8) W obszarze kultury wskazywano z kolei na organizowanie wydarzeń muzycznych, teatralnych, innych z wykorzystaniem transmisji on-line, potrzebę organizowania wydarzeń kulturalnych w przestrzeniach publicznych, wykorzystanie nowoczesnych technologii.

9) Wreszcie w obszarze współpracy przygranicznej wskazywano na potrzebę dojazdów do pracy w rejonach przygranicznych bez obowiązku wykonywania testów i odbywania kwarantanny, czy potrzebę specjalnych szkoleń dla służb granicznych oraz potrzebę efektywnej wymiany informacji między tymi służbami.

Jak wynika z przeprowadzonych analiz, zarówno skala na jaką samorządy wykorzystywały w krótkim okresie czasu Platformę Covid, jak i zakres tematyczny obejmujący wszystkie domeny lokalnych ekosystemów przedsiębiorczości wskazują na ogromny potencjał rozwojowy tego typu narzędzi. W przekonaniu autorów potencjał ten może zostać wykorzystany dla wspomnienia procesów wykonywania władzy najbliższej obywatelom nie tylko w okresach kryzysów i nie tylko w domenach ekosystemów przedsiębiorczości. W tym przedmiocie ambicją autorów jest zapoczątkowanie dyskusji pozwalającej na podjęcie dalszych badań. Na uwagę zasługuje zwłaszcza przydatność tego typu narzędzi dla kształtowania i wspomagania zarządzania wielopoziomowego. Publikowane na platformie informacje, wpływając bowiem *ad hoc* na podejmowane decyzje, stały się integralną częścią procesu zarządzania wielopoziomowego i przyspieszyły tym samym jego rozwój oraz podniosły znaczenie dzielenia się kompetencjami w interesie obywateli.

Konkluzje

Wpływ kryzysów ekonomicznych na społeczeństwo, czas trwania i skalę oddziaływania (Ratten, 2020) obserwuje się w długim okresie. Jednocześnie zwraca się uwagę, że obecny stan nie jest pierwszym, który

w ostatnich latach doprowadził do spadku dochodów i wzrostu wydatków publicznych. Jak wskazuje Europejski Komitet Regionów poziom inwestycji władz lokalnych i regionalnych wciąż jeszcze nie powrócił do poziomu sprzed kryzysu gospodarczego i finansowego lat 2008–2011 (Komitet Regionów, 2021).

Kluczem do zarządzania w sytuacjach ekstremalnych jest współpraca między administracją publiczną, przedsiębiorstwami i organizacjami pozarządowymi stabilizowana działaniami administracji publicznej. Administracja samorządowa, decydując o zamknięciu bądź otwarciu podmiotów gospodarczych wpływa na funkcjonowanie łańcuchów wartości, a będąc zamawiającym, inwestorem odgrywa rolę stymulatora rynkowego. Jednakże dopiero właściwa koordynacja działań wszystkich zaangażowanych podmiotów pozwala na funkcjonowanie w lokalnym ekosystemie przedsiębiorczości. Podkreślić należy jednocześnie, że w aktywność przedsiębiorstw, administracji publicznej, a także instytucji otoczenia biznesu poddawane są silnej presji społecznej.

Zauważyć należy, że platforma powstała niezależnie od dotychczas istniejących sieci współpracy Europejskiego Komitetu Regionów. Jak już wspomniano, w obliczu kryzysu, zarówno dotychczas istniejące sieci, jak i narzędzia zarządzania nimi, wymiany informacji, czy praktyk okazały się niewystarczające. Kluczem do skuteczności okazała się interaktywność narzędzia, możliwość bieżącego reagowania i szybkiej wymiany wiedzy i doświadczeń. Intensywność i zakres prowadzonej wymiany wskazywać może na dotychczas niewykorzystany potencjał tego rodzaju narzędzi we wsparciu funkcjonowania lokalnych ekosystemów przedsiębiorczości, jak również na wzrost znaczenia tzw. poziomów rozmytych w zarządzaniu wielopoziomym. Wymiana wiedzy i doświadczeń dotyczyła wszystkich domen ekosystemu przedsiębiorczości oraz wszystkich interesariuszy tego ekosystemu. Co więcej, zarówno intensywność, jak i zakres wymiany informacji wskazywać może na niewykorzystany dotychczas

potencjał tego rodzaju narzędzi w komunikacji pomiędzy różnymi szczeblami władzy. Realizowanie idei wielopoziomowego sprawowania rządów, zasady pomocniczości i proporcjonalności, czy decentralizacji kompetencji, poprzez zwiększoną komunikację podejmowanych na bieżąco działań, odbywać może się bowiem za pośrednictwem interaktywnych platform nie tylko w dobie zagrożenia kryzysowego. Konsekwencją rosnącego znaczenia tego typu form komunikacji, zdaniem autorów, będzie dalszy wzrost znaczenia poziomów rozmytych w procesach decyzyjnych w Unii Europejskiej.

Dodać można także, że wyznaczając nowe kierunki działań, w trakcie nadzwyczajnego posiedzenia Rady Europejskiej, przywódcy państw Unii Europejskiej uzgodnili w listopadzie 2020 r. kształt Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021–2027. Nacisk położono między innymi na nowy instrument finansowy nazwany *Next Generation EU* (Rada Europejska, 2020). Trwający kryzys traktowany jest tu jako akcelerator zmian Unii Europejskiej (Staniłko, 2020). W nowej sytuacji finansowej rolę odgrywać będą nie tylko instytucje wspólnotowe, głównie Komisja Europejska, państwa członkowskie i kandydujące, ale przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego. To one dzięki swojej zwinności, wykazanej w okresie kryzysów w ostatnich 2 latach, najlepiej potrafią odpowiedzieć na lokalne potrzeby i skutecznie reagować w istniejącym systemie prawnym. Potrzebują do tego zróżnicowanego dostępu do informacji pomiędzy sobą. Zbierając dobre przykłady z różnych miejsc na kontynencie tworzą bazę wiedzy, z której korzystają decydenci krajowi i w organizacja międzynarodowych. Nie wystarczające są dla solidarnego rozwoju jedynie klasyczne formy komunikacji. Znaczenia nabiera wzajemne zaufanie i uniwersalizacja stosowanych skutecznych form wsparcia. Rozwój współpracy między jednostkami będzie zwinny i odporny na przyszłe zdarzenia losowe, jeśli będzie kształtowany oddolnie, a ramy prawne wspierały rozwój i interoperacyjność podmiotów zaangażowanych.

Literatura:

1. Bygrave, William D. and Zacharakis, A. (2015) *The Portable MBA in Entrepreneurship*, 4th Edition.
2. Churski, P. (2018) 'Podejście zorientowane terytorialnie (place-based policy) – teoria i praktyka polityki regionalnej', *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, (41), pp. 31–50. Available at: <https://doi.org/10.14746/rpr.2018.41.04>
3. Churski, P. et al. (2018) 'Redefinicja czynników rozwoju regionalnego w świetle megatrendów społeczno-gospodarczych'.
4. Etzkowitz, H. and Leydesdorff, L. (1995) 'The triple helix---university-industry-government relations: a laboratory for knowledge based economic development', p. 9.
5. Fakhruddin, B. (SHM), Blanchard, K. and Ragupathy, D. (2020) 'Are we there yet? The transition from response to recovery for the COVID-19 pandemic', *Progress in Disaster Science*, 7, p. 100102. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.pdisas.2020.100102>
6. Feret, E. (2013) 'Zadania publiczne a zakres działania jednostek samorządu terytorialnego', in I. Mirek and T. Nowak (eds) *Prawo finansowe po transformacji ustrojowej. Międzynarodowe europejskie prawo podatkowe*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Available at: <https://doi.org/10.18778/7969-015-2.17>
7. Gong, H. et al. (2020) 'Regional Resilience in Times of a Pandemic Crisis The Case of COVID-19 in China', *Journal of Economic and Human Geography* [Preprint]. Available at: <https://doi.org/10.1111/tesg.12447>
8. Håkansson, H. and Ford, D. (2002) 'How should companies interact in business networks?' *Journal of Business Research*, 55(2), pp. 133–139. Available at: [https://doi.org/10.1016/S0148-2963\(00\)00148-X](https://doi.org/10.1016/S0148-2963(00)00148-X)
9. Hausner, J. (2019) *Spółeczna czasoprzestrzeń gospodarowania : w kierunku ekonomii wartości*. Kraków : Wydawnictwo Jak.
10. Huczek, M. (2010) 'Przedsiębiorczość ekologiczna a rozwój lokalny', *Przedsiębiorczość-Edukacja*, (6), pp. 271–279.

11. Isenberg, D.J. (2010) 'How to start an entrepreneurial revolution', *Harvard Business Review*, 88(6), pp. 40–50.
12. Isenberg, D.J. (2011) 'The Entrepreneurship Ecosystem Strategy as a New Paradigm for Economic Policy: Principles for Cultivating Entrepreneurship'. Institute of International and European Affairs. Available at: Dublin.
13. Jewtuchowicz, A. (2022) 'Terytorium i terytorializacja w europejskiej polityce rozwoju regionalnego', p. 16.
14. Komisja Europejska (2020) 'Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-społecznego i Komitetu Regionów. Nowa strategia przemysłowa dla Europy'. COM(2020) 102 final. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0102&from=EN> (Accessed: 23 November 2020).
15. Komitet, R. (2009) 'Deklaracja misji', (56/2009).
16. Komitet Regionów (2020) 'COVID-19: Komitet Regionów ma uruchomić platformę wspierającą społeczności lokalne i regionalne w całej Europie'. Available at: <https://cor.europa.eu/pl/news/Pages/COVID-19-EU-Committee-of-regions-to-launch-an-exchange-platform.aspx> (Accessed: 23 November 2020).
17. Komitet Regionów (2021) 'Implementation of the Recovery and Resilience Facility', COR- 2021-03682-00-00 [Preprint].
18. Konecka-Szydłowska, B. et al. (2019) 'Europejski kontekst wpływu współczesnych megatrendów na rozwój społeczno-gospodarczy. Ujęcie syntetyczne = The European context of the impact of contemporary megatrends on socio-economic development. A synthetic approach', *Przegląd Geograficzny*, 91(2), pp. 39–59. Available at: <https://doi.org/10.7163/PrzG.2019.2.3>
19. Kuligowski, R. (2012) 'KOMITET REGIONÓW JAKO ORGAN DORADCZY UNII EUROPEJSKIEJ', p. 268.
20. Leydesdorff, L. and Etzkowitz, H. (1998) 'The Triple Helix as a model for innovation studies', *Beech Tree Publishing*, 25(3), pp. 195–203.
21. Lipińska, A. (2018) 'Konceptje i kluczowe czynniki rozwoju ekosystemów startupów', *Studia Ekonomiczne* [Preprint].
22. Markowska-Bzducha, E. (2010) 'Własny potencjał inwestycyjny samorządowych województw wobec procesów rozwojowych', *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, (620), pp. 225–235.
23. Mayntz, R. (2001) 'Zur Selektivität der steuerungstheoretischen Perspektive', *MPIfG Working Paper 01/2* [Preprint]. Available at: <https://www.mpifg.de/pu/workpap/wp01-2/wp01-2.html> (Accessed: 29 November 2020).
24. Mazzucato, M., Bednarek, Joanna (2016) *Przedsiębiorcze państwo: obalac mit o relacji sektora publicznego i prywatnego*. Poznan: Wydawnictwo Ekonomiczne Heterodox.
25. Mielcarek, P. (2016) 'Ekosystem innowacji w świetle paradygmatu otwartej innowacji (Innovation ecosystem in view of open innovation paradigm)', *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, (422), pp. 122–130.
26. Nowakowska, A. (2018) 'Od regionu do terytorium – reinterpretacja znaczenia przestrzeni w procesach rozwoju gospodarczego', p. 18.
27. O'Connor, A. et al. (eds) (2018) *Entrepreneurial Ecosystems*. Cham: Springer International Publishing (International Studies in Entrepreneurship). Available at: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-63531-6>.
28. Perdał, R. and Paweł Churski (2017) 'CZYNNIKI ROZWOJU REGIONALNEGO W ŚWIETLE WSPÓŁCZESNYCH PRZEMIAN SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH – DYSKURS TEORETYCZNY', p. 102.
29. Pilarska, C. (2022) 'Konceptja smart specialisation w polityce ekonomicznej Unii Europejskiej', p. 24.
30. Przygodzki, Z. (2015) 'Kapitał terytorialny w zintegrowanym planowaniu rozwoju. Konceptje współpracy', p. 5.
31. Rada Europejska (2020) 'Nadzwyczajne posiedzenie Rady Europejskiej (17, 18, 19, 20 i 21 lipca 2020 r.) – Konkluzje'. EUCO 10/20.
32. Rajca, L. (2022) 'Konceptja New Public Management a reformy samorządu terytorialnego wybranych państw', p. 17.
33. Ratten, V. (2020) 'Coronavirus and international business: An entrepreneurial ecosystem perspective', *Thunderbird International Business Review*, 62(5), pp. 629–634.
34. Ruskowski, J. (2010) *Ponadnarodowość w systemie politycznym Unii Europejskiej*. Warszawa.
35. Sabatier, P.A. (ed.) (2007) *Theories of the policy process*. 2nd ed. Boulder, Colo: Westview Press.
36. Sługocki, J. (2001) 'KONCEPCJA REGIONU I ZADAŃ SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA W POLSCE NA TLE EUROPEJSKIM', p. 14.
37. Sługocki, W. (2018) 'Institutionalization of the development management system in Poland', *Management*, 22(1), pp. 55–73. Available at: <https://doi.org/10.2478/manment-2018-0005>
39. Sokołowicz, M. (2013) 'Zagadnienie bliskości w badaniach nad rozwojem terytorialnym. Podejście instytucjonalne', in *Zrozumieć terytorium. Idea i praktyka*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Available at: <https://doi.org/10.18778/7525-954-4.04>
40. Sońta-Drączkowska, E. (2017) 'Ekosystemy przedsiębiorczości w Niemczech i w Polsce. Stan obecny i perspektywy rozwoju.', p. 23.
41. Stam, E. (2015) 'Entrepreneurial Ecosystems and Regional Policy: A Sympathetic Critique', *European Planning Studies*, 23(9), pp. 1759–1769. Available at: <https://doi.org/10.1080/09654313.2015.1061484>.
42. Stańczyk-Hugiet, E. (2015) 'Zarządzanie strategiczne. Strategie sieci i przedsiębiorstw w sieci', *Prace Naukowe WWSzIP*, (32), pp. 395–409.
43. Staniłko, J.F. (2020) 'Europa – w gospodarczym rozroku', *Europejski ład gospodarczy w 2020 roku*, Instytut Sobieskiego, pp. 91–102.
44. Starnawska, M. (2018) 'Ekosystemy (społecznej) przedsiębiorczości: niedoskonałości pojęciowe i zalety wybranych ujęć teoretycznych', *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, 10.2. Available at: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=829434>
45. Swianiewicz, P. (2002) 'Models of territorial local authority in countries of Western Europe and East-Central Europe', *Studia Regionalne i Lokalne*, 10.
46. Szreniawski, P. (2009) *Samorząd terytorialny w Europie: studia z nauk administracyjnych*. Lublin: Piotr Szreniawski.
47. Taleb, N.N. (2020) 'Antykruchłość. O rzeczach, którym służą wstrząsy', p. 419.
48. Tomski, P. (2018) 'Ekosystem jako poszerzona perspektywa postrzegania przedsiębiorczości', *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, XIX(7), pp. 113–129.